

TUTKIMUSKO TURHAA ?

Aikuiskasvatus-lehden yhtenä tehtävänä on välittää uutta tutkimustietoa aikuiskasvatus-tehtävissä toimiville. Uuden tiedon toivotaan olevan mielenkiintoista, uusia ajatuksia herättävää. Toisaalta toiveena on kehittää työntekijöiden ammattitaitoa.

Tutkimusten ja tieteellisten artikkeleiden lukijat haluavat oman yleissivistyksensä lisäämisen ohella yleensä konkreettisia, omaa työnte-koä hyödyttäviä tuloksia. Väitöskirjoja ja muita tutkimuksia lukiessa on kuitenkin usein vaikea löytää varsinaisia tutkimustuloksia, joita lehtien palstoilla voisi esitellä.

Sama ajatus syntyy, kun lukee lehdissä kasvatustieteen väitöskirjojen tekijöiden haastatte-luja. Niin sanottujen huippututkimusten löytäminen on ollut vaikeaa varmasti kaikissa kasva-tustieteen laitoksissa, kun yliopistoissa on etsit-y laatupalkinnon ansaitsevia hankkeita.

Tutkimustulosten löytämisen vaikeus tuli sel-västi esille myös Lahdessa järjestetyssä ES-REAN:n (European Society for Research on the Education of Adults) seminaarissa. Siellä esitel-tiin kymmeniä tutkimushankkeita, mutta vain muutamista löytyi varsinaisia tutkimustuloksia, joilla on laajempaa merkitystä tai mielenkiintoa. Yksi esimerkki mielenkiintoisista tutkimustu-loksista oli Ruotsissa tehty analyysi kirjastojen luokituksesta ja niiden ilmentämistä arvoista itä-ja länsi-Euroopassa.

Myös erilaisten aikuisryhmien osallistumisesta koulutukseen, erityisesti eri siirtolaisryhmien ja kulttuurien osallistumisluvuista esitettiin kiin-toisia tietoja. Monet ns. tutkimushankkeet olivat erilaisten kehittämishankkeiden esittelyä, yksittäisten projektien evaluointia tai yhteis-kunnallisten ongelmien pohdiskelua, joista on

vaikea saada irti mitään yleistettävää. Erityisesti syy-seuraussuhteiden löytäminen erilaisten il-miöiden välille näyttää olevan työlästä.

Tutkijoiden yksi ongelma näyttää olevan se, että tutkimuksia esitellään suunnitteluvai-heissa ennen kuin tutkijat ovat paneutuneet kunnolla asiaan ilman empiirisiä tuloksia. Täl-löin esitellään innostuneina uljaita tausta-teorioita ja lupaavia suunnitelmia, joita aiotaan toteuttaa. Kun tutkijat ovat paneutuneet kun-nolla asiaansa ja saaneet empiiriset tulokset luet-tavaan muotoon, havaitaan usein, että yleistet-täviä, kiinnostavia tuloksia on tarjolla niukasti, jos lainkaan.

Toinen yleistettävyyttä vaikeuttava tekijä on tutkimuksen kohderyhmien valinta. Muodissa olevat erilaiset organisaatioiden kehittämishankkeet ovat yleensä niin tilanteista riippuvia, että toimintamalli, joka näyttää onnistuvan hy-vin jossain yhteydessä, ei toisaalla toimikaan mainittavasti.

Monasti kohteena on niin valikoituneita ryh-miä, että tuloksia ei missään tapauksessa voi sen takia yleistää. Esimerkkinä voi mainita vaikka Suomessa suosiossa olevat jonkin oppiaineen opiskelijat avoimessa korkeakoulussa tai muut korkeakouluopiskelijat.

Tutkimusmenetelmät ovat usein ongelmalli-sia. Kyselylomakkeet ja haastattelut ovat edel-leen suosituimpia jonkinlaisten sisällönanalyysi-en ohella. Tutkijat tulevat hyvin harvoin poh-tineeksi, minkä todellisuuden osan nämä me-netelmät tavoittavat. Jos tutkimusmenetelmien avulla ei saada mitään suoranaista yhteyttä tut-kittavaan asiaan, ei tieteeltä voi odottaa suuria läpimurtoja.

Tieteen tulosten esittäminen ymmärrettävällä kielellä on vaikeaa. Kokenutkin aikuiskoulutuksen asiantuntija menettää joskus kyvyn kirjoittaa selkeästi suomen kielellä oltuaan tutkijana muutaman vuoden. Monasti joutuu hämmästelemään kasvatustieteen tutkijoita, jotka pystyvät kirjoittamaan esimerkiksi henkilöstökoulutuksesta ja aikuisten oppimisesta tavalla, josta käytännön työntekijät löytävät jonkin verran ymmärrettäviäkin sanoja, mutta sisältö jää käsittämättömäksi.

Nuorten tutkijoiden elämää helpottaisi olennaisesti kunnan tietokirjoittajakoulutus jo perusopetuksen aikana. Tällä hetkellä harvan koulutusohjelman vaatimuksista ko. kurssia löytyy.

Aikuiskoulutusta näyttää ohjaavan ainakin jossain määrin erilaiset muotivirtaukset. Tällä hetkellä ESREAN:n kokouksen perusteella on suosituttua tutkia erilaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä koulutuksen näkökulmasta. Toinen suosittu suuntaus on työyhteisöjen kehittämishankkeet oppivan organisaation, laatupiirien, laatujohtamisen yms. nimikkeiden pohjalta.

Sen sijaan yksilöiden oppimisen tutkiminen näyttää jääneen taka-alalle. Esimerkiksi yhteistoiminnallinen oppiminen ja monet muuta virtaukset näyttävät leviävän aikuiskoulutukseen kulovalkean tavoin, vaikka viimeiseen kymmeneen vuoteen ei löydy tutkimuksia, jotka osoittaisivat näiden menettelyjen erinomaisuuden.

Opetusministeriö suosii tällä hetkellä keskinkertaisuutta ja hätäisten tutkimusten tekemistä. Kun yliopistojen yhtenä keskeisenä tuloksellisuuden kriteerinä on perus- ja jatkotutkimintojen määrät, on luonnollista, että pyritään keventämään opinnäytetutkimusten vaatimustasoa. Tutkimusten tekohan on käytännössä eniten aikaa vievä osa opinnoissa. Syvällisen, uutta luovan tutkimuksen edellytys on riittävä ajankäyttö olemassa olevaan tietoon paneutumiseksi ja asioiden miettimiseksi.

Tutkijalta vaaditaan entistä suurempaa kunnianhimoa. Tässä lehdessä *Asko Miettisen* kommentit eräästä väitöskirjasta antavat esimerkin kiireisten ihmisten työn ohella tapahtuvan tutkimuksen teon vaikeudesta. Laajempi keskustelu tutkimusmenetelmistä, teorioiden rakenta-

misesta ja tulosten tulkinnoista voisi olla yksi tapana nostaa alamme tutkimuksen tasoa.

Suomessa alkaa olla aikuiskoulutuksen tutkimuksessa kohtuulliset ulkoiset puitteet. Professoreita on suhteellisen paljon ja tutkimusta tehdään yliopistojen ulkopuolellakin. Esimerkiksi opetushallitus on teettänyt oppilaitosten arviointiselvityksiä, joista osaa voidaan pitää jo tutkimuksina.

Rohkaisevaa on jo se, että osalla yliopistojen tutkijoita on jonkinlainen yhteys yliopiston ulkopuolellekin kouluttajana, kehittämishankkeeseen osallistujana, asiantuntijana työryhmissä tai jäsenenä erilaisissa koulutusorganisaatioiden hallintoelimissä. Myös lahjakkaiden nuorten tutkijoiden määrä on suuri, joten tieteellisilläänkin lehdillä ja niiden lukijoilla on entistä antoisamat ajat edessä.

Mielestäni aikuiskasvatukseen kohdistuvaa tutkimusta tarvitaan tulevaisuudessa entistä enemmän. Tämä johtuu sekä aikuiskoulutuksen määrän jatkuvasta laajenemisesta Euroopassa että taloudellisen tilanteen kiristymisestä, joka johtaa entistä suurempaan tehokkuusvaatimukseen. Se, mitä tarvitaan, on jatkuva tutkimuksen tason nosto.

Kauko Hämäläinen